

EGY ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIAI TANÁCSKOZÁSRÓL

A Magyar Pedagógiai Társaság összehasonlító pedagógiai szakosztálya és az MTA Neveléstörténeti Albizottsága 1989. május 3-án tartotta közös vita-ülését. A napirenden két pont szerepelt: 1. az Országos Pedagógiai Információs Rendszer; 2. az összehasonlító pedagógiai kutatások helyzete hazánkban.

Horváth Tibor, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum főigazgató-helyettese részletesen tájékoztatta a hallgatókat az Országos Pedagógiai Információs Rendszer (OPIR) működéséről. Elmondta, hogy hazánkban öt intézmény osztozik az információban. Az OPKM, amely egyben dokumentációs intézmény; a statisztikai információért a Tudományszervezési és Informatikai Intézet felel; az Országos Oktatástechnikai Központ egyben az audiovizuális tájékoztatás letéteményese; az oktatási segédeszközökről, tankönyvekről, tantervekről az Országos Pedagógiai Intézetben lehet tájékozódni; a rendszerhez ötödikként az Oktatáskutató Intézet csatlakozik. Számos előzmény és erőfeszítés után az OPIR koncepciószintű tervezetét a közoktatási revíziós terület 1985 augusztusában fogadta el. Az OPKM tervezetének kiindulópontja: a nevelésügyi információ valamennyi említett intézmény ügye. Tehát nem új rendszert kell felépíteni, hanem a már funkcionáló szolgáltatásokat kell ésszerűen átalakítani, integrálni. Az OPIR átfogja a közoktatás egészét: a neveléstudomány, az oktatásügy, az iskolarendszer, az irányítás, az összehasonlító pedagógia, a neveléstörténet, az általános és a szakképzés, a didaktika, a pedagógusképzés területeit. A terjesztői hálózatot a megyei pedagógiai intézetek alkotják. Ha a rendszer e két nagyobb egységben megerősödik, a terjesztés hálózatához a tanárképző főiskolák, a megyei könyvtárak és más intézmények, s szervezetek is csatlakozhatnak. Az OPIR szervezetét egy "háló"-hoz lehet hasonlítani, amelyben bármelyik intézmény kapcsolatba kerülhet. Semmiféle központ nem ír elő semmit kötelezően. A részvétel önkéntes, alapja az érdekeltiség. Egyenrangú, egyenlő státusú intézmények közös célú rendszere. Az OPIR-t olyan rendszertanács irányítja, amely a kooperáló intézetek vezetőiből és szakértőiből áll. A rendszertanács elnöke: az OPI főigazgatója, Benedek András.

Vajó Péter, az Országos Pedagógiai Intézet főigazgató-helyettese előadásában kifejtette, hogy az összehasonlító pedagógiai kutatások fejlesztése egyre sürgetőbbé válik napjainkban. A magyar politikai intézményrendszer és gazdaság — beleértve egész oktatási rendszerünket — jelentős struktúraát-

alakítás és modernizálás előtt áll. Ezért jogos igénynek tűnik (az OPI, a neveléstudomány, a pedagógusok, a kormány, a különböző pártok és alternatív szervezetek részéről), hogy megvizsgáljuk elsősorban azokat az országokat, amelyek a hetvenes években már végrehajtották pl. a gazdaság szerkezeti átalakítását, s bemutassuk, hogy ezt milyen oktatási rendszerrel támasztották alá, készítették elő. Hozzáfűzte, hogy érthetővé kell tenni azt is, mit jelent az oktatásban "Európához integrálódni". A magyar közoktatás múltbeli hagyományai és a ma is tanulságos tapasztalatok okán figyelmünket főleg Nyugat-Európa, ezen belül az Európai Gazdasági Közösség közoktatására kellene fordítanunk. Az erősödő gazdasági, kulturális, diplomáciai, turisztikai kapcsolatok is indokolják az 1992-re integrálódó EK oktatási rendszereinek, fejlődési tendenciáinak és integrációs törekvéseinek megismerését. Véleménye szerint elsősorban az angol, a francia, a német, a svéd és az észak-amerikai modell feltárása látszik halaszthatatlan feladatnak, de meg kellene vizsgálni a "dél-koreai gazdasági csoda" pedagógiai aspektusait is. Az ún. "ázsiai tigrisek", a 4 NIC ország és a 6 ASEAN ország — Japánnal együtt — oktatási rendszere is igen figyelemreméltó. Mivel úgy látja, hogy hazánkban kevésbé fejlett az összehasonlító pedagógiai kutatás, és "a magyar neveléstudomány adósságai közé tartozik, hogy nem tárta fel a világon létező oktatási modelleket" — az előadás igen élénk vitát váltott ki. A hozzászólók — Budai Tamás, Balázs Mihály, Széchy Éva, Tímár András, Komlósi Sándor, Ladányi Andor, Csonka Ernő, Mayerné Zsádon Éva, Pék András, Arató Ferenc és Szarka József — egyetértettek abban, hogy hazánkban mostohán kezelik ezt a tudományágat, s hogy a nyugat-európai, az amerikai, a kanadai, a japán stb. egyetemeken önálló tanszékek oktatják az összehasonlító pedagógiát mint kötelező tantárgyat. Szóvá tették azonban, hogy az előadó kiemelte ugyan a Báthory Zoltán által vezetett IEA-vizsgálatokat, és a Széchy Éva által irányított, a szocialista országokkal 1981 óta végzett multilaterális kutatásokat, de nem tett említést az egyes kutatóműhelyekben (OPKM, OPI, OOK, OKI, az egyetemek és a tanárképző főiskolák pedagógiai tanszékei) másfél évtizede folyó összehasonlító pedagógiai kutatások eredményeiről, valamint azokról a kiadványokról, amelyek elősegítették a nemzetközi pedagógiai áramlatok figyelemmel kísérését, a hasznos külföldi kezdeményezések és tapasztalatok összegyűjtését és elemzését, s hozzájárultak az oktatáspolitikai döntés-előkészítésekhez ("Nemzetközi Oktatásügy", "Iskolarendszerek", "Összehasonlító pedagógiai füzetek", "Dokumentumok a nemzetközi oktatásügy köréből", "Információ Külföldi Oktatási Rendszerekről" stb.). Többen megemlézték a Magyar Pedagógiai Társaság Összehasonlító Pedagógiai Szakosztálya által 1988 júliusában szervezett CESE

(Európai Összehasonlító Pedagógiai Társaság) 13. kongresszusát, melynek témája "A nevelés céljai és a személyiségfejlesztés" volt, és amelynek hat szekciójában 203 hazai és külföldi szakember korunk legégetőbb pedagógiai problémáit tárta fel és elemezte. A budapesti kongresszus külföldi visszhangja igen jó volt, és előrelépést jelentett a Vajó Péter által említett "kelet—nyugati hídverés" megteremtésében. Ugyancsak értékes munkát végez a CEPES hazai bizottsága a felsőoktatási kutatások terén. Szarka József és Balázs Mihály azt javasolták, hogy a Szakosztály készítsen elemző tanulmányt a hazánkban folyó összehasonlító pedagógiai kutatás helyzetéről, a már elért eredményekről és tervekről. A hasznos vitát Illés Lajosné, a szakosztály tudományos titkára összegezte, s az Összehasonlító Pedagógiai Szakosztály vezetősége nevében vállalta, hogy — az MTA Neveléstörténeti Albizottsága példáját követve — felmérést készítenek a hazai összehasonlító pedagógiai kutatásokról, és ezek eredményeiről elemző tanulmányt készítenek és adnak közre.